

فرهنگیان

<div><div>📅</div><div>سه شنبه ۱۶ بهمن ۱۴۰۳</div></div>
<div><div>📰</div><div>شماره ۴۳۴۶</div></div>
<div><div>🌐</div><div>FARHIKHTEGANDAILY.COM</div></div>
<div><div>🔄</div><div>FARHIKHTEGANDAILY</div></div>

فرهنگ

فرهنگیان

زندگی شهید علی هاشمی زیر ذره‌بین اهالی فرهنگ و هنر

قصهٔ فرماندهٔ قرارگاه‌سری

کیانا تصدیق‌مقدم

خبرنگار گروه فرهنگ

بعد از ۲۲ سال مفقودالاشری، در سال ۱۳۸۹ استخوان‌هایش از زیر خاک بیرون کشیده شد؛ نامش با قرارگاه نصرت یا قرارگاه سری‌گره خورده. زاده اهوازبود و از همان ابتدای شروع جنگ ایران و عراق به میدان رفت و سرانجام در سال ۱۳۶۷ پس از انجام مأموریت تخلیه جزیره مجنون، در هنگام ترک مقر فرماندهی،

کتاب «هوری»

کتاب «هوری» زندگینامه و خاطرات سردار شهید علی هاشمی استس که گروه نویسندگی انتشارات شهید ابراهیم هادی آن را تألیف کردند.

در بخشی از این کتاب آمده است: «یک روز یکی از نیروهای جدید آمد پیش حاج علی و گفت: «من می‌خوام در شناسایی پشت منطفه دشمن رو ببینم؛ دوربین می‌خوام که نداریم.» حاجی فرستادش تا از ارتشسی‌ها یک دوربین قرض بگیره. بعد از مدتی دیدم همان گروه‌بان آمد پیش حاجی و شکایت کرد. می‌گفت: «نیروی شما قرار بوده دوازده دوربین رو پس بده، اما الان دو ماه است که پس نداده.» حاجی صداش کرد و گفت: «چرا دوربین آقا رونمی‌دی؟»

فیلم سینمایی «اسفند»

دانش اقباشوی در جدیدترین تجربه کارگردانی خود سراغ مقطعی از زندگی شهید علی هاشمی رفته است. فیلمی که مرحوم جلیل شعبانی و مهاجر توحدپرست آن را تهیه‌کنندگی کرده و محصول مشترک سازمان هنری رسانای اوج و بنیاد سینمایی فارابی است. فیلم «اسفند» مقطع مهمی از زندگی شهید علی هاشمی، از فرماندهان مطرح دوران دفاع مقدس، در شناسایی و طرح‌ریزی عملیات خبیر در قراگاه سری نصرت را روایت می‌کند. عملیاتی که یکی از بزرگ‌ترین تهاجم‌های ایران به عراق به حساب می‌آید

فیلم سینمایی «مرغابی دشت‌سرخ»

ساخت فیلم شهید علی هاشمی با نام «مرغابی دشت‌سرخ» هم‌راه سال ۱۳۹۰ با حضور جواد شمقدری، رئیس وقت سازمان سینمایی کشور در یکی از پارک‌های اهسواز کلید خورد و آرش مجیدی، جمشید جهان‌زاده، اکبر سنسنگی، کاظم هژیرآزاد، رضا فیاضی، غلام‌رضا فرامرزیان، یلدا قشقایی، رز رضوی از جمله بازیگران این فیلم بودند که جلوی دوربین این اثر رفتند. فیلمی که بعد از گذشت ۱۳ سال از تولید آن به اکران رسید و عده‌ای کیفیت پایینش را دلیل اصلی این امر می‌دانند. البته علی‌اصغر شادروان کارگردان این اثر درباره اکران نشدن فیلم گفته است: «اکران نشدن این فیلم دلایل

سریال «قرارگاه سری نصرت»

سریال «قرارگاه سری نصرت» به کارگردانی مهدی جعفری، نگاهی به زندگی و فعالیت‌های شهید علی هاشمی فرمانده قرارگاه فوق‌سری نصرت دارد. این سریال با روایتی دقیق از تاریخ دفاع مقدس، بر اساس چندین کتاب معتبر درباره شهید علی هاشمی و قرارگاه نصرت ساخته شده است. ازجمله این کتاب‌ها می‌توان به «قرارگاه‌سری نصرت» نوشته عباس هوشمی و «گمشده من» نوشته محمدمهدی بهداروند اشاره کرد که به زندگی و خاطرات این

مستند «زیر صفر مرزی»

«زیر صفر مرزی» یک فیلم مستند به نویسندگی و کارگردانی مهدی افشارنیک و تهیه‌کنندگی علی جلیلووند، محصول سال ۱۳۹۷ است که در دوازدهمین جشنواره سینماحقیقت به نمایش در آمد. این مستند روایت ناپدید شدن سردار علی هاشمی در اواخر روزهای جنگ را بازگو می‌کند. یعنی زمانی که در پی سقوط جزیره مجنون، شایعات بسیاری درباره جاسوس بودن این فرمانده مطرح می‌شود.

مستند «فرماندهان – علی هاشمی»

مستند فرماندهان از سری مستندهایی است که به بررسی و تحقیق درباره فرماندهان دفاع مقدس پرداخته و مروری بر زندگی این افراد داشته است. یکی از قسمت‌های این مستند، به شرح سرگذشت سردار شهید علی هاشمی اختصاص داده

فیلم سینمایی «اشک هور»

«اشک هور» یکی دیگر از فیلم‌های حاضر در جشنواره چهل‌وسوم استس که روایتی از روزهای پایانی زندگی شهید علی هاشمی را به تصویر می‌کشد. مهدی جعفری این اثر را کارگردانی و مجتبی فرآورده آن را تهیه‌کنندگی کرده است. رویا افشار، رضا ثامری، میثم رازفو، تورج لوند، ساره رشیدی و شبنم گودرزی از جمله بازیگرانی هستند که در این اثر ایفای نقش می‌کنند. این فیلم

کتاب «گمشده من»

کتاب «گمشده من»، نوشته محمدمهدی بهداروند، سرگذشت قرارگاه‌سری نصرت‌را به روایت محسن رضایی شرح می‌دهد. در این کتاب نقش شهید علی هاشمی در قرارگاه نصرت روایت شده است. در بخشی از این کتاب آمده است: «وقتی یاد علی می‌افتم، بعضی می‌کنم و دلم هوای علی را می‌کند. او مستحق لقب «سردار هور»

کتاب «قرارگاه سری نصرت»

قراگاه سری نصرت تألیف عباس هوشمی به بررسی نقش سردار شهید علی هاشمی در این قراگه می‌پردازد. در بخشی از این کتاب آمده است: «زمانی که والفجر ۸ در منطقه فاو شروع شد، تا یکی دو روز برخی فرماندهان عراقی هیچ مقاومتی در مقابل ما نکردند. می‌گفتند احتمالاً آن تک فرعی عملیات ایران است و تک اصلی در هورالعظیم است. این نتیجه عملکرد خوب علی در منطقه هور بود که توانسته بود فکر دوست و دشمن را از عملیات اصلی در فاو

شهید از زبان محسن رضایی می‌پردازند. رضا ثامری قرار است در این سریال نقش شهید هاشمی را بازی کند. او در این باره می‌گوید: «خوشحالم که نقش این شهید بزرگوار را ایفا می‌کنم. برای نزدیک‌تر شدن به این نقش، زندگی‌اش را مطالعه کرده و مستندات مربوط به او را تماشا کرده‌ام.» فیلم سینمایی «اشک هور» که قرار است در جشنواره چهل‌وسوم فجر رونمایی شود، نسخه سینمایی سریال قرارگاه سری نصرت است.

بعد از نمایش این مستند موج گسترده‌ای از انتقادات با آن همراه شد. تا جایی که نصرالله پژمان‌فر، نماینده مجلس و عضو کمیسیون فرهنگی مجلس وقت در گفت‌وگویی، مستند زیر صفر مرزی را توهین به رزمندگان، شهیدان، ایثارگران و به طور کلی دفاع مقدس ملت ایران خواند و اعلام کرد برخورد با این مستند را از راه‌های قانونی پیگیری می‌کند.

هاشمی است را علی حمید کارگردانی کرده است. او در این مستند سراغ همرزمان و آشنایان شهید علی هاشمی رفته و با آن‌ها گفت‌وگو کرده است.

سینمایی محصول سازمان سینمایی سوره و با مشارکت سیمافیلم به تولید رسیده است. در خلاصه داستان فیلم اشک هور آمده است: سفره شام ننه علی باز مانده بود. صدای آژیر قرمز و صدای ضدهوایی‌ها در عمق تاریک کوچه او را نگران می‌کرد. ننه علی در انتظار آمدن پسرش از جبهه، آرام روی سکوی جلوی در نشست… ۲۲سال تمام.

است. لیاقت لقب «سردار خبیر» را دارد. کسی از عمق فداکاری‌های علی خبیر ندارد. من می‌دانم علی چه زحماتی در هور کشید. من قدر زحمات او را می‌دانم. علی هاشمی رفت و داغ بزرگی به دل من و بچه‌های جنگ گذاشت. او خودش بارها گفته بود انتهای این مسیر کجاست؟ عمل به تکلیف و احساس تعهد!»

باز دارد. دشمن هنگامی پی به اصل ماجرا برد که دیگر دیر شده بود و پس از ۷۲ روز پاتک سسنکین عراق برای پس گرفتن فاو، منطقه به دست ما افتاد. در یکی از گزارش‌ها از زبان یکی از فرماندهان عراقی به نام ماهر عبدالرشید آمده بود که به تعدادی از اسرای ما در بازجویی گفته بود: «مگر تک اصلی شما در هور نبود؟ پس چرا به فاو آمدید؟» به جرئت می‌توان گفت فتح فاو مدیون زحمات علی هاشمی است. زمانی که والفجر ۸ در منطقه فاو شروع شد…»

متجسدد که در آن حذف یک عضو، اختلافی در کار دیگر اعضا ایجاد نمی‌کند. پارادوکس فیلم چیزی است که تا به امروز نظام فرهنگی کشور آن را شفاف نکرده است. اینکه در بزرگ‌ترین مترو وپولیس‌خاورمیانه، خروانحفظ‌ست‌وضعبت Gemeinschaft است. آنچه که قاری‌زاده، شاید متأثر از تفکر مدیران فرهنگی آن زمان آن را بازتولید می‌کرد.

قاری‌زاده اما برخلاف دنیایی که آرزویش داشت، در یک جامعه کاملاً مدرن می‌زیست و در چنین زیست‌بومی مبتنی بر اقتصاد بازار محور و وابسته به دخالت‌های دولتی، توان بقا و تکثیر اندیشه خود را نداشت. او محکوم به فراموش شدن بود. حتی او از مدار منتقدان زمانه خویش هم خارج بود. امروز او یکی از کارگردانان دیده‌نشده در چشم‌انداز مورخان و منتقدان سینمایی است. او که برنده جایزه‌فیلمنامه جشنواره چهارم فجر بود، هیچ‌وقت موفق به تکرار موفقیت اولیه‌اش نشد. هشتت فیلم در فاصله ۱۳۶۶ تا ۱۳۹۴ نشان از روی نه‌چندان خوب سینما به قاری‌زاده بود. فیلم‌هایش هیچ‌کدام محبوبیت «پدر بزرگ» را اپیدا نکردند. «سرزمین آرزوها» در دوران موشک‌باران پایتخت، از نخستین فیلم‌ها با موضوع مهاجرت با غرب، با پیش فرض رویا بودن چنین مهاجرت‌هایی ساخته شد یا «دخترم رویا» تلاشی بود درباره معضلات داشتن کودک معلول در همان متروپولیتنی که میل آن بود و یکی‌های اجتماع را داشته باشد تا جامعه. ایده‌های قاری‌زاده به‌مرور زمان کوچک‌تر و متعایل به سینما بدنه شد تا حداقل در نظام گیشه‌بقای خودش را حفظ کند. وی‌فیلم آخر قاری‌زاده، «پسران آجری» و «رفقای خوب» نشان دهنده درگیر بودن سینماگر در فرمول‌های حاکم بر زمانه خویش است. او که می‌توانست حداقل با یکی نوعی نگاه فرهنگی در سینما ایران باشد، نتوانست مؤلف باقی بماند؛ خلاف آنچه کاینوش عیاری پیش گرفت، اویی که همانند قاری‌زاده محصول سینمای آزاد بود. «پدر بزرگ» اما یک کلیشه‌جذاب‌تر هم داشت. رحیم‌خانی با آن شمایل خاصش در فیلم، بعدتر به یکی از کلیشه‌های طاغوتی و شریر سینمای ایران بدل شد.

روی خوشی بودن نمی‌داد. از دید مدیران دهه شصتی، در تقابل میان مدرنیته و سنت، این مدرن بود که در دوتایی خیراشر ایرانی-اسلامی، جایگاه‌ش را کسب می‌کرد و در مقابل، خیر در حفظ‌سنت‌بود. عناصر بصری چون پشش، قالی، حیاط، چادر، سفره و… در برابر صندلی، میز، طباقات ساختمان، مانتو و… قرار گرفته بسود. آدم‌های خوب در بطن محلات قدیمی تهران گویی در نبردی علیه ساخت‌وساز آپارتمان‌های بی‌گل‌رنگها، برای بقا می‌جنگیدند تا در یک وضعیت استعاری، ارزش‌های تثبیت‌شده‌را مراقبت‌کنند. ارزش‌هایی که برای مدیران وقت سینمایی هم جذاب به نظر می‌آمد.

«پدر بزرگ» نهادی چنین جهانی بود؛ جهان تقابل سنت و مدرنیته در نیمه دوم سال‌های جنگ. جنگ در جبهه غرب همسو با اقتصاد عموم مردم نبود. وضعیت فرسایشی بود و این موضوعی نبود که بتوان کنتمانش کرد. صنف‌های طولانی اجناس کوپنی یا خرید کپسول‌گاز و نفت، هنوز بخشی از تصویر عامه مردم از وضعیت اقتصادی دهه ۶۰ است که محصولش نوعی عصبیت اجتماعی بود. فرسایش در روابط شهری، به‌عنوان بخشی از نمودهای زیست مدرن خودنمایی می‌کرد و سینما قرار بود به‌عنوان مهم‌ترین بازوی کنترل فرهنگی، التیامی باشد بر آلام اجتماعی. در چنین لحظه‌ای است که «آیت‌فیلم» وارد می‌شود. آیت‌فیلم، شرکت سینمایی بود که در اواخر دوره پهلوی با همکاری محمدبهشتی و محمدعلی نجفی-بنیان‌گذاران نظام‌بروکراتیک‌سینمای پس از انقلاب-تأسیس شد و با ساخت فیلم «جنگ اطهر»، آمیزه‌ای از اندیشه‌شریعی، نگرش هنری نوگرای گاراگه‌نمایش و قلم خاص محمود استادمحمد، به‌نوعی مانیفست فرهنگی خود را عیان کردند. «جنگ اطهر» که روایت معلمی مبارز در دبیرستان پسرانه است که در تلاش برای مقابله با مدرنیته غربی و حفظ ارزش‌های سنت -البته به‌وسیله ابزارهای مدرنی چون تئاتر- با نیروهای مشر مدرن، چون ساواک و اعتماد می‌جنگد. «پدر بزرگ»، یکی از آخرین محصولات آیت‌فیلم درحالی در جشنواره فجر به نمایش در آمده بود که دبیری آن برعهده‌سید محمد بهشتی، یکی از بنیان‌گذاران آیت‌فیلم و شاید

^[1] فرهنگیان